Ч. 171 (12.827). Львів, неділя 2. серпня 1931. Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·00 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вакації у Польщі.

Львів, 30. липня 1931.

Коли на цілому світі події в останніх тижнях просто переваллювалися, коли відбувалися великі міжнародні конференції, кладено основи під новий міжнародний лад в Европі, а публична опінія західних великодержав була в найвищому ступні зацікавлення тими випадками, раділа ними, хвилювалась або обурювалася — — у Польщі панує від тижнів вакаційний настрій. Спершу здавалось навіть, що в цьому році навіть і без огляду на міжнародні події не буде в Польщі місця на офіціяльні ферії. Бо розпочалося літо під знаком захитаного бюджету й розпучливих спроб рятувати його рівновагу негайно і радикально, себто через скреслювання тих позицій, які було найлекше скреслити. Знаємо, як зареагували на ці ощадностеві заходи польські урядничі верстви і пригадуємо собі той шум, який підняла ціла польська преса довкола рішення редукції бюджету на цілого пів міліярда зол. і довкола реалізації цієї постанови. Але минуло кілька тижнів і шум цей улягся. Читаючи ріжні відозви урядничих орґанізацій не видно, щоби щез первісний фермент, викликаний знижками платень і масовими редукціями посад, а проте не дає він уже знати про себе такими тонами, які лунали на вічах у будинку варшавського цирку. Так само трудно казати про якусь поправу економічних відносин у Польщі на підставі виказок тих редукцій і банкроцтв промислових і торговельних підприємств, про які повідомляє щоденна газетна хроніка, яка — особливо в польській опозиційній пресі — займає далеко не останнє місце. А всеж, і тут ця сторінка польського сучасного життя перестала в настроях широкого загалу грати першу скрипку. Щож грає її? Ніщо, — настали такі настрої, які взагалі нічим не переймаються, нічим не хвилюються, нічим не цікавляться. Разом з офіціяльними феріями президента республики, голови ради міністрів, міністра військових справ, міністра закордонних справ і мабуть ще якихось членів кабінету — настав і на польській громадсько-політичній вулиці настрій затишя і відпочинку.

Лише тут і там зачувати, що серед тої вакаційної тишини йдуть приготування до нового політичного сезону і що сам таки факт цієї тишини є використовуваний для ріжних ходів, з яких важко виміркувати, що в них грає більшу ґру: особисті амбіції і порахунки чи якісь укриті тактично-політичні мотиви. Маємо на увазі напр. несподівану атаку б. польського премієра й міністра закордонних справ й одного з найбільших багатирів Польщі графа Скшинського на сторінках санаційного „Курерка" краківського проти особи міністра Залеського й взагалі його закордонної політики, яка — мовляв — зводиться здебільше до кабінетної обсерваторської служби, замість проявляти ініціятиву й активність, виборюючи Польщі рівнорядне місце серед західних великодержав. Невідомо, як це собі п. Скшинський уявляє, бо поза фразами нічого не каже, а всеж цікавий є сам факт, що санаційний орган з таким легким серцем дає місце для кампанії проти урядуючого міністра закордонних справ! Щось, значить, за кулісами про ці закордонні справи говориться і говориться настільки ріжно, що й можна снувати комбінації вже на тему персональних змін. Чи грає тут ролю лише проблема франко-німецьких відносин, чи й відношення до більшовицького сходу — трудно знати, бо все оточує непроглядна заслона тайни.

Те саме торкається внутрішньої політики. Ніби уряд приготовляється до соймової сесії, але не знати, коли вона буде і чи взагалі скличуть її скорше, ніж це хоче конституційний термін (30. жовтня). Чуємо, що проектується скасування 5-ти воєвідств, 30-ти повітів, редукція судового апарату, редукція шкільництва при помочі переміни вищих типів шкіл на нижчі, врешті введення нових податків (м. і. нового ґрунтового) — — а тимчасом про кожну з тих справ, яка кожна зокрема має величезне практичне значіння для усіх мешканців держави, невідомо нічого більше понад поголоски.

Невідомо також, як довго такий вакаційний стан тріватиме. Прийшов він несподівано, може й скінчиться якоюсь політичною сензацією. Дехто з польських публіцистів пророкує, що станеться це на цьогорічному зїзді леґіоністів у Тарнові (9. серпня) на якому марш. Пілсудський має виголосити велику промову; такі пророцтва, як відомо, в мин. роках не здійснилися. Інші пишуть про якісь великі таємні наради в Пікілішках, літній резиденції Пілсудського, інші знову вспокоюють нетерпеливих, що політичні ферії в Польщі перед вереснем не скінчаться. Українці до тих „нетерпеливих" не належать і про нинішні польські ферії реферуємо лише з дневникарського обовязку, знаючи, що по суті — перед феріями чи після них у відносинах у Польщі ніяких справді поважних змін не буде.

—o—

Хиби української еміґрації в Канаді.

Т-во опіки над українськими іміґрантами у Вінніпеґу зібрало такі вісти про наших переселенців у Канаді.

В провінції Саскачевані, як і в цілій Канаді, панує безробіття. Уряд заохочує безробітних, щоби поселялися на фармах. Фарми потаніли на половину, але нема гроша, щоби їх купити. В провінції Манітоба нема вже гомстедів (державних безплатних фарм). Останні гомстеди в Манітобі можна було взяти до 1. липня 1930 р. Спровадити тепер до Канади когось зі старого краю дуже трудно; уряд не хоче видавати дозволів на вїзд навіть нареченим. Між нашими переселенцями є охота приймати канадійське горожанство і багато людей старається про це. Також злідно змагання, щоби спроваджувати до Канади жінок і дітей.

В часах загальної кризи виходять на яву хиби дотеперішнього поселення, господарки і орґанізації. І так недавно їздили канадійські судді оглядати українські околиці, щоби видати свій осуд в справі здобутків і попису українських фармерів. Вони ствердили, що українські фармери осіли на поганих землях, на яких люди інших народностей не сиділи би ні одного місяця. А українці перебули там десятки літ, бо вони дуже витревалі, трудолюбиві, пильні і невибагливі. Вони будують церкви і мають своїх священиків.

Англійські знавці завважили, що українські переселенці вкладають багато труду і кошту в школи. Будують вони і дбають про школи нераз ліпше, як анґлійці. Канадійським суддям подобався артистичний змисл у українців, а передовсім гостинність — „чим хата багата, тим рада".

Анґлійці не є самі гостинні і для того запримічують цю прикмету в других. Наші люди просять зараз до хати, анґлієць ні. Він зараз питає, чого ви хочете від нього. Наші питають: може молока випете? Анґлієць про це не питає, коли зайти до його хати. Наша ґаздиня запросить зараз комісію до комори і отвирає скриню, щоби поглянути на її річи і подивитися на вишивки, бо чує, що гості цим цікавляться. Цього не зробила би анґлійка.

Цікаве є порівнання між українськими і анґлійськими фармерами. І ось: українці дають представлення, концерти — анґлійці мають більше літературні сходини, або економічні наради; українці якісь містики; радять, чи є Бог — англійці радять, де є гроші; українці питають себе часто, яка віра ліпша — анґлійці порозумівуються, де ліпше продати і купити; українці сперечаються на політичні теми — анґлійці знають, що мають короля і не потребують цим журитися.

Врешті анґлійські судді прийшли до переконання, що в Канаді нема мовної проблеми: „no language problem". Вони були з цього вдоволені, що українці вміють по анґлійськи і залюбки говорять по анґлійськи, а передовсім молодь, що виростає: вона дбає про канадійську будучність.

Канадійські судді здадуть певно рапорт зі своїх помічень канадійському урядові і це буде мати деякий вплив на будучу українську еміґрацію до Канади.

Над хибами нашої канадійської іміґрації застановляються також наші громадяни в Канаді. І так стверджують вони, що рільництво між українцями представляється досить слабо. Обістя без пляну, хата на горбі, нижче стайня, ще нижче керниця і гноївка спливає в керницю. Певно, що в долині вигідніше копати керницю, бо вода ближче, але це не здорово. Один анґлієць сказав, що дивується, що так мало людей хорує. В хатах вікна малі, стайня близько, в хаті печуть на сковороді, повітря трійливе, купелі нема, пральні нема, худобу держать нерасову, все одно, чи вівці, чи корови. Це хвости — не раса. Кури так само нерасові, але мішанці. Збіжжа також недобірне. На засів збіжжа не чистять, а плодозміну не розуміють.

До цього недостача всякого бизнесового хисту. Не господарять на прихід, але щоб не дармувати і щоби мати що їсти. Держать худобу, але не випасають. Не вміють продати тоді, коли ціна найліпша, не шукають найліпшої ціни, хоч бувають і виїмки.

Над господарським положенням українських фармерів і над способами піднести їхню господарку застановлялася старшина Т-ва опіки над українськими іміґрантами у Вінніпеґу. Покищо ухвалено повести пропаганду за хліборобськими кооперативами, за сільсько-господарською освітою, за поширенням популярних видавництв на анґлійських зразках. Рішено видати календар Т-ва на 1932 р. та зібрати адреси українських склепарів у Канаді, яких начислюється тепер понад вісімсот.

—o—

Митна і залізничо-тарифова політика та наше хліборобство.

В цьому відділі своєї праці ствердила варшавська хліборобська конференція (гл. останні чотири числа „Діла") багато цікавого. І так признавши, що теперішні мита на збіжжа хоронять його перед ввозом чужого товару, конференція робить ряд закидів, а саме 1) що мита на олійні рослини замалі; 2) що не хорониться відповідно краєвих товщів перед конкуренцією чужих; 3) що нема відповідної митної охорони перед чужими конкурентами збіжжа як гречка, просо, кукурудза і риж; 4) що не хорониться належно краєвої продукції лічничих рослин, грибів сушених, казеїни і шкір. Дальше займаються резолюції питанням про поліпшення митної тарифи та ствердчують, що її частинне поправлювання урядом дає тільки фраґментаричні успіхи та що треба би ввести зовсім нову тарифу в життя, яка дійсно хоронилаб хліборобство перед конкуренцією закордону.

Саме в цих резолюціях унагляднюється діло

замішання і брак основної лінії в дотеперішній митній і аграрній політиці уряду. Рівночасно говориться про піднесення краєвої хліборобської продукції і дозволяється на ввіз дешевих продуктів, що заступають краєві (кукурудза, риж). Рівночасно форсується плекання безріг в краю і організується експорт вудженини та беконів і рівночасно американський смалець і солонина заливають краєві ринки. Це все тому, бо уряд ще й досі не станув і ледви чи стане на становищі, що Польща — це країна аґрарна а її хліборобство є найважнішою та основною галуаю народнього господарства, яку треба хоронити. Ще й досі у всіх потягненнях уряду пробивається мертворожена ідея „самовистарчального промислу", яка прийшла не як господарська конечність, а як тінь вічного думання про цю самовистарчальність в роки війни. А тому й оцей хаос в митній політиці, який ствердила навіть отся ультральояльна конференція.

Для нас нема двох доріг для митної політики: ми стоїмо ясно на тому, що тільки політика охорони хліборобства, охорона села й українського селянина йде по шляху наших інтересів. Тому не можемо згоджуватися на таку неясну митну політику, як її проводить теперішній уряд, а мусимо вимагати ясної лінії охорони хліборобства. Але мабуть і ухвали конференції не надто зворушать уряд, якого цілі і пляни є дуже часто незрозумілі й загадкові.

В дальших резолюціях висказується конференція за продовжуванням методи звороту мит за вивезені хліборобські продукти, при чому однак не треба забувати, що навіть при цій коштовній методі 1) хлібороб не багато користає і 2) що навіть при такім піднесенню цін не покриваються кошти продукції хлібороба. Тому, хоч конференція стверджує, що вищі ставки при звороті мит не під силу теперішньому бюджетові, ми мусимо ствердити, що це булоб дуже „під силу" бюджетові — знизити в ньому непродуктивні позиції, а побільшити суми на піддержання господарських справ.

Дальше стверджується важку правду, що хліборобські продукти, вивезені з Польщі, чимраз тяжче збути, а тому треба би по змозі піддати ревізії деякі торговельні договори і на майбутнє їх відповідно укладати. Та тут знову недоговорення, бож немає торговельного договору без добрих сусідських політичних взаємин; не можна збувати в якомусь краю свої безроги, збіжжа і яйця, а рівночасно вести проти нього вічно найбільш неперебірчиву пресову кампанію. Колиж кинемо оком довкруги кордонів, то найдемо нині справді мало можливостей для таких господарських взаємин. Справу погіршує ще й те, що й інші краї мусять хоронити свою хліборобську продукцію і тільки добрим політичним приятелям роблять вигоду, купуючи їх продукти. Якраз ця трактатова сторінка політики держави находиться в найсумнішому стані: з Німеччиною і Литвою — ніякого торговельного договору, з СРСР — торговельний рух мінімальний, а до того страх перед дампінґом, ЧСР — хоронить сама своє хліборобство і обмежила майже цілком ввіз з Польщі, Румунія — сама наскрізь аграрна країна, яка ще експортує до Польщі хліборобські продукти. Вихід є—це вихід на західні кордони краю, але ніякі знаки на землі і небі не обіцюють тут зміни.

В справах залізничо-тарифових прийняла конференція низку постанов про евентуальні зміни теперішніх тарифових приписів, при чому виразно підкреслила, що залізничі оплати за перевіз хліборобських продуктів є супроти спадку їх цін розмірно дуже високі та що тому цей перевіз часто не виплачується. Від нас додамо, що правдивість цього твердження доказує факт, що сильно впало користування ваґонами і що люди повернули до перевоження краму возами навіть на дальші віддали; супроти подешевіння сільських фірманок це краще поплачує, ніж залізниця.

З усього цього видно, що аграрна політика уряду йтиме дальше старими шляхами, що вона і дальше не буде брати під увагу нашого господарського розвитку. Бодай досі нема признак на зміну цієї засадничої лінії в політиці уряду. Тому і з нашої сторони не можна йти на ніщо інше, як лише скріплювати власні економічні установи, держатись гасла власних сил, заступати по змозі брак капіталів організованістю та „передержувати".

Може при твердій видержливості нашого хлібороба покажеться майбутність для нашого господарського життя кращою, ніж тверда теперішність.

Інж. Евген Храплнвий.

З волинськоі хроніки.

Градобиття. До того, що вже було подано в „Ділі" про градобиття на Волині, треба додати слідуюче: Найбільше потерпіли повіти луцький і дубенський. Триразове градобиття на Луччині впродовж місяця спричинило шкоди на суму понад міліон золотих. У луцькому повіті вибито посіви головним чином у південній, найбільш культурній частині, а саме у волостях: чаруківській, княгиниській, полонківській, піддубецькій, киверецькій, рожищській і сильненській. В дубенському повіті потерпіли волости боремельська, ярославицька й інші. В деяких селах наші селяни-хлібороби втратили до 95 відсотків урожаю. Градобиття останнього часу захопило на полях лише пшеницю й ярі посіви. Знищені садки й городи. Вага граду в Піддубцях доходила до кількохсот ґрамів. В одного господаря град обернув дах у діраве решето. Значній частині господарів загрожує голод. Зерна на насіння не вистарчить. Наслідки будуть такі, що наші сільські орґанізації підупадуть. Воєвідський уряд виасиґнував з фонду міністерства праці й опіки суспільної тисячу зол. на одноразову допомогу, але це краплина в морі. Необхідно відложити сплату всіх позичок і зредукувати податки. Перелякані селяни поспішили жати незрілу ярину, побоюючися нового градобиття.

Ще одна хуртовина. Над Ковлем пройшла страшна хуртовина, яка в сусідньому селі Білині викликала пожежу від удару грому. А над Рафалівкою пройшла хуртовина з градом, що знищив багато засівів, і позривала мости на річках.

Пожежі. Реєструємо дві великі пожежі, які сталися внаслідок того, що батьки залишили в хаті без догляду малих дітей, які бавились вогнем чи сірниками і підпалили хати. Одна пожежа сталася в с. Вінцентівці на Кремянеччині, де згоріло 24 господарств. Друга в с. Зальні на Костопільщині, де пішло з димом 74 хати й 60 клунь.

Господарська нарада. 16. липня відбулася в Луцьку під головуванням голови скарбової палати господарська нарада представників різних польських орґанізацій. Нарада ствердила погіршення економічного положення Волині й пониження платничої здібности населення.

Взаємодопомога. При філії „Сільського Господаря" в Луцьку повстали дві секції: плекання й охорони тварини та плекання й охорони рослин. Перша секція орґанізує допомоговий фонд на випадок загибелі худоби членів філії: власник корови має покищо одержувати не менше 100 зол. допомоги. Друга секція орґанізує збіжевий фонд на допомогу тим членам, які матимуть шкоди від градобиття. Вільні запаси цього фонду будуть видавати позичково на посів тим, які потерпіли від градобиття й взагалі яким бракуватиме зерна на насіння.

Збіжевики рухаються. Торговці збіжжам на Волині вживають заходів до зорґанізування в Луцьку чи Рівному збіжевої біржі. Тенденція занадто ясна.

Редукція каси хорих. У ковельській касі хорих виповіджено посаду всім урядовцям.

Поголоска. В Луцьку ходять поголоски, що тут має бути зліквідований відділ Рільного Банку.

„Жнивний кредит". Поміщики Волині дістали від уряду 350 тисяч зол. так званого „жнивного кредиту".

Розкопали могилу. Війт ґміни Ярославичі наказав розкопати братську могилу вояків з часів козацьких війн (біля села Варсунь), а землю вжити на направлення дороги.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1931.

І. КЕДРИН

Книжка великої вартости.

(**Олекса Кузьма:** „ЛИСТОПАДОВІ ДНІ 1918 Р.", вел. 8°, стор. 444, з численними ілюстраціями і шкіцами. Львів 1931, накладом автора.)

Українська визвольницька література розростається вшир і вглиб. До першої категорії належать твори, в яких переважає белетристичний елемент, — до другої катеґорії все те, в чому скритий поважний історичний матеріял. Поклик, який розлягся кілька літ тому, — списувати власне пережите в недавньому минулому й турботливо збирати все, що моглоб причинитися до його всестороннього зясування, не пролунав без відгомону. Коли хочемо бути щирими — чимало з того, що за останнє десятиліття появилося друком до історії українських визвольницьких змагань, не є творами ані високої літературної вартости, ані теж наукової. Чимало споминів-оповідань, повістей та всіляких причинків побачило денний світ лише завдяки неперебірчивості видавців, які бачили перед собою лише великий зріст заціккавлення недавньою рідною бувальщиною серед громадянства і бажали заціккавлення це заспокоїти більше скількістю, ніж якістю.

А проте від часу до часу появляється якийсь спомин, якась брошура чи більший твір, який кидає яскраве світло на цілі сторінки затьмареної досі української історії, та має значіння твору, якого не посоромився би ніякий західньо-европейський книжковий ринок, просто залитий книжками воєнно-історичного характеру. І щораз менше таких неясних сторінок українського визвольницького зриву з літ 1917—21, щораз менше бракуючих звен у ланцюху подій, докладно їх учасниками та глядачами списаних і критично проаналізованих. Правда, все ще не маємо загальної методичної історії української революції, не маємо історії галицьких Українських Січових Стрільців, ані наддніпрянських Січових Стрільців; нема ще історії Галицької Армії, ані теж дипльоматичних закордонних заходів, цікавих стільки моментами, що досі невідомі широкому загалові. Але з кожним роком реєстр тих бракуючих творів меншає.

Ось маємо перед собою твір, якого вартість просто неоцінена. Маємо перед собою цілу і повну історію крівавої трьох-тижневої кампанії за Львів в історичному 1918 року, з переглядом усіх найважніших тодішніх політичних актів і цілого тодішнього політичного становища в краю, та зі зясуванням підкладу, на якому сам переворот скоївся і наслідком якого прийняв свій пізніший напрямок. Автором є б. член Начальної Команди Галицької Армії, який був при її народинах, перевів з нею визвольну війну по цей і той бік Збруча, та асистував при сумному акті її ліквідації у Києві. Користувався при тій своїй праці документарним матеріялом, доповненим і перевіреним на всіх буквально найбільш істотних українських і польських публікаціях про той період часу. В той спосіб повстав твір кількалітньої праці, викінчений в усіх детайлях, суцільний, систематично оброблений, відповідаючий цілком науковому підходові з погляду хронольоґічного порядку подій та їх прагматичного звязку та одночасно так барвисто написаний, що читається його наче роман, повний геройських подвигів, хвилюючий трагічними конфліктами і — сумний, безкрайно сумний описом зусиль, змарнованих з власної вини.

Але автор, це не лише військова людина і не лише талановитий оповідач. Будучи одним із найстарших українських сучасних журналістів, Олекса Кузьма підходить до історичної події, яку описує, як її активний учасник, — також з погляду громадянського діяча і національного політика. Однак не має в ньому ніякої односторонньої, політичної тенденції. Ціль його одна: дати книжку, з якої можна би наче у казковому дзеркалі пізнати не лише зовнішні випадки, але й їх внутрішні спонуки та виснути з них моральний сенс. На книжці „Листопадові дні" О. Кузьми, можна би написати, як мотто, коротке у двох словах: „*Пізнай себе*".

Пізнаючи себе в історії листопадових днів український читач надармо буде дошукуватися під своєю адресою компліментів. Нема в „Листопадових днях" ґльорифікації творців тодішньої української історії, але є щось більше і щось цінніше: строга, сувора правда. І тому вичитає читач поруч з безміром геройства безіменного стрільця і рядового старшини — безмір безладдя, нездарности, байдужности, легкодушности та жахливого браку орґанізаційного хисту відповідальних осіб. Розбиваючи не одну сусідську леґенду незбитими доказами цифер і фактів, автор безпощадно розбиває теж власні леґенди, будовані на слізливому сентименті та зле зрозумілому романтизмі, який, прикриваючи серпанком зроблені промахи, чи недуги національної вдачі, — не дозволяє їх перевірювати, направляти і лікувати.

Знаючи, що воно неодному українському читачеві може не сподобатися, коли так безпардонно вирвати його з приємної омани самоадорації, автор мав поважні сумніви перед випуском своєї книжки на світ. Однак добре радили йому ті, які казали не чекати, поки щораз дальша віддаль від листопадових днів скаже відноситися до них з більшим спокоєм і рівновагою духа, як до чогось, що і завжди близьке та рідне, а всеж — всеж припорошене порохом років. Бо ось нині, за свіжої ще памяти, книжка О. Кузьми безумовно викличе широкі відгуки, — і по українському і по польському боці. Можливо, що неодну подробицю будуть люде оспорювати, що будуть вестися цілі дискусії на тему правильности оцінки, яку подає автор, — але все воно ще дужче причиниться до зясування того історичного часу і ще дужче підкреслить вартість цієї книжки, роблючи її осередком уваги всіх тих, які вважають гідною уваги велику подію листопадових днів.

П. Маслов „розукраїнізовує“. Луцькі „діячі“ з „Української Ниви“, силоміць захоплюючи в свої руки українське Луцьке Братство, виправдували свою поведінку тим, що вони „зукраїнізують“ братство. Тепер же, коли оголошено, що Братство не істнує, а його майно передано під догляд комісареві п. Масловові, починається „розукраїнізовування“ Братства. П. Маслов негайно завів діловодство польською мовою, забувши про мовний закон, і навіть листи до українських установ пише й підписує по польськи.

„Пех“ інж. П. Пилипчука. „Відомого“ інжиніра П. Пилипчука, лихої памяти б. премієр-міністра, голову „Рідної Хати“ в Луцьку й б. назнаного голову Братства, яке він довів до ліквідації і перебрання владою його майна, засуспендували на посаді інж.-архітекта луцької міської самоуправи за якісь службові „недокладности“. Чим скінчиться справа п. Пилипчука — невідомо. Але можна припустити, що погано не скінчиться: адже ж п. Пилипчук має великі заслуги.

Вбивства й самовбивства. В с. Завале на Любомльщині господар Іван Лущук, посварившися зі швагром Мацієвичем, пробив йому серце ножем. Сварка виникла за маєток. — Біля ст. Киверці кинувся під потяг якийсь старий 70-літній мущина й згинув на місці.

——о——

Церкви в Тернополі.

Наші церковні потреби в Тернополі. — Чому не приступлено досі до будови великої церкви? — Монастир оо. Редемптористів.

В Тернополі є три невеличкі муровані церкви — на три величаві польські костели. А саме: парохіяльна церква Рождества Христового (т. зв. середня) при вул. Руській, церква Чесного Хреста (т. зв. надставна) при вул. Львівській і церква Успення Пресв. Богородиці (т. зв. монастирська) при вул. Острозького. Крім цього є ще окрема мурована церква в Гаях Великих, збудована безпосередньо перед світовою війною. Всі вони є малі — майже каплиці — і не вистарчають для потреб найчисленнішої в Галичині греко-кат. парохії (понад десять тисяч вірних). В додатку церкви надставна і монастирська, положені на самих кінцях міста, не можуть відповісти сучасним потребам.

Тому ще в 1906 р. закуплено на церкву при грошевій допомозі митроп. Шептицького велику площу в середмісті при вул. Міцкевича (Панській), побіч польського парохіяльного костела. Тоді не було ще теперішнього парохіяльного костела, збудованого головно за гроші жида Ґаля, дідича Кутковець, „з вдячности християнському Богові“ за те, що отримав у 1907 році посольський мандат до віденського парляменту з Тернополя. Мали небавком приступити до будови великої парохіяльної церкви на тій площі і міщани та міщанки, привязані як рідко де до церкви, давали на ту ціль свої обильні жертви й записи.

Від цього часу минуло вже 25 літ, збудовано в міжчасі у безпосередньому сусідстві величавий парохіяльний костел, розмірами і формою подібний до костела Єлисавети у Львові, а на купленій площі є сьогодні тільки купка каміння. Пляни будови готові з кошторисом около 150.000 долярів, себто близько півтора міліона золотих, бо це малаб бути найбільша розмірами церква в Галичині. Одначе до виконання плянів не можна приступити не лишень задля браку відповідної готівки, але й тому, що львівський польський архієпископ спротивляється тій будові, а й урядові круги є рівнож проти неї. Тимсамим відкладається будову на невідомі часи може й далекої будучности.

Площу заінтабульовано на церкву, а в заміну за це контрактом заміни з дати Тернопіль 31. грудня 1906 ч. реп. 42916 і ч. реп. 34354, затвердженим львівським намісництвом рішенням з 30. листопада 1907 ч. 150.265/II. а. заінтабульовано реальність, обняту гіпотечним виказом ч. 5.677 громади катастральної Тернопіль, у склад котрої входять будівляні парцелі ч. кат. 136, 137 і 138 на митрополита Андрея Александра Романа трьох імен графа Шептицького. На буд. парцелі ч. кат. 137 стоїть мурована парохіяльна церква Рождества Христового (т. зв. середня, при вул. Руській), на сусідній парцелі ч. кат. 136 дяківка, а на парцелі ч. кат. 138 — теж сусідній — сотрудниківка.

Після заключення конкордату утворено в Тернополі — як і в багатьох інших парохіях у краю — другу греко-кат. парохію (на разі на папері) при церкві Успення Пресв. Богородиці (т. зв. монастирській), до котрої прилучено і Гаї Великі, а то тим більше, що ця парохія істнувала давніше і в ґрунтових книгах має своє окреме нерухоме майно. Біля цієї церкви є великий давний міський цвинтар, замкнений ще перед 80 роками, нині радше вже парк і межуючий з ним від заходу город, означений як ґрунтова парцеля ч. кат. 915 гром. кат. Тернопіль у виказі вгч. 3213. заінтабульованих саме на греко-кат. парохію Успення Пресв. Богородиці в Тернополі.

Перед кількома тижнями митроп. Шептицький підписав у Львові в приявї нотаря Раставецького важні контракти. Силою тих контрактів зрікся митрополит безплатно права власности до реальности вгч. 5677, а то в цей спосіб, що буд. парцелі ч. кат. 136 (дяківка) і ч. кат. 138 (сотрудниківка) разом з малою частиною площі між ними з буд. парцелі ч. кат. 137 (на якій стоїть церква) будуть заінтабульовані на греко-кат. парохію при церкві Рождества Христового в Тернополі, а решта площі з парц. ч. кат. 137 на греко-кат. церкву парохіяльну Рождества Христового в Тернополі. В заміну за те греко-кат. парохія Успення Пресв. Богородиці в Тернополі відступає митроп. Шептицькому зі своєї реальности, обнятої вгч. 3213 кат. гром. Тернопіль, цілу ґрунтову парцелю ч. кат. 915 — город при вул. Острожського біля монастирської церкви (1.380 квадратових сяжнів), а цей знову дарує цю парцелю чинові оо. Редемптористів під будову їхнього монастиря в Тернополі.

Для тернопільського життя повища подія має велике значіння. Приходить тут (а в Тернополі є єзуїти і домініканн) новий греко-кат. монаший чин оо. Редемптористів, що має за собою місійну працю між нашими поселенцями в Канаді, а від кількох літ веде успішну акцію на українських північно-західних областях в Польщі. Зі свого скромного осідку в Ковлі розвинули оо. Редемптористи під проводом теперішнього епископа Чарнецького на Волині, Поліссі і Підляшу велику й успішну унійну акцію між тамошнім українським православним населенням; а хоч розміри її успіхів ми нині ще не можемо передбачити, то є однак всі дані, що будуть вони дуже великі і — на нашу думку — дуже бажані й корисні для української національної справи.

Чин оо. Редемптористів у Тернополі відомий. Поселився він тут безпосередньо перед світовою війною, а член цього чина о. Бон (бельгієць з роду) вів тернопільську парохію в часі російської окупації в рр. 1914—1917, коли вивезено в глибину Росії місцевого пароха о. каноніка Вол. Громницького; пізніше о. Бон працював довший час в українській дипльоматичній службі. В найближчому часі мають вже на постійне осісти в Тернополі оо. Редемптористи, приступаючи до будови свого монастиря на згаданій вище парцелі, при чому будуть обслуговувати і сусідню т. зв. монастирську церкву. Як зачувати, мають вони основувати тут і свою середню школу — гімназію, що булоб важне хочби тому, що в Тернополі нема під цю пору української клопячої гімназії. Кажуть, що з часом Тернопіль має бути головною базою діяльности оо. Редемптористів.

С. Б.

——о——

Виступ українців

на II. Робітничій Олімпіяді у Відні.

Як це вже в „Ділі“ згадувалось, у Відні з 19. по 24. липня відбувалась II. Робітнича Олімпіяда. Зїхались на неї представники ріжних країв і народів. Приймали участь і українці, як місцеві так і з Чехії. У цьому дописі хочу описати лиш загально про „Ausländer Akademie“, на якій 24. липня українці мали точку „Volkstänze und Lieder“.

Вся академія була виказом спортового поступу народів. З музичними точками виступали тільки українці й віденці — орхестра з вартаном і джез.

Про хід спортових вправ ріжних націй тяжко говорити нефахівцеві. Зазначу тільки, що найкраще з того вивязались фінляндці (жіноцтво), жиди з Польщі та чехи.

Українці, як звичайно, співали й танцювали. Співав хор **російський**, до котрого увійшли й українці. Сталось це тому, що сподіваний український хор з Праги приїхати не зміг. Програма складалася з народніх пісень: „Дівча в сінях...“,

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. СЕРПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З ПРОБЛЕМ ЛІТЕРАТУРИ.

Наші літературні взаємини.

II.

Польські, німецькі та російські впливи.

Є в критиці суспільного середовища момент, що відвертає причини і наслідки. Нелегко доказувати, що якась література не має талантів головно тому, що не мала пригожих умовин до їх розвитку. Вона може не мати пригожих умовин до розвитку тому, що не мала талантів. І в одному і в другому випадку шукаємо винуватців; раз ними є суспільність, раз — письменники. Небагато глузду мають у нас такі розмежування.

Письменники не могли у Галичині задовольнити громадянства духово, — громадянство не могло забезпечити їх матеріяльно. Література не могла сильно розвиватись, коли вона родилась випадково, прихапцем і з доброї волі тих, що не могли здушити в собі хисту до пера; їх було замало і вони виснажувались надто хутко.

А проте за вийнятком одного Франка, що у гоні енциклопедиста сягав у ріжні ділянки знання, всі наші письменники працювали на рівні доступнім без труднощів для пересічного інтелігента. Одною загальною рисою спільною для них і для їхніх читачів був дуже слабий і дуже ломаний звязок з чужими літературами. Дивне явище, що саме в тій країні „поліґльотів“, де в школі вчили пять мов (правда: дві мертві!), наші письменники творили так, немов би ні одна з придбаних ними мов не давала їм змоги стежити за чужою творчістю.

Причини — досить складні. Польська література зі своїм месіяністичним романтизмом і пізнішими подувами модернізму стояла занадто далеко своїми ідеями від нашої літератури, що не виходила з рямок селянського побуту і первісного реалізму. Спроби модернізму на нашім ґрунті були чисто „формальні“; ідеї, що пронизували пориви „Молодої Польщі“ не дали в нас приводу й до виміни думок. Про німецьку літературу нічого й згадувати. Гете, Шілер або Гайне це могли бути хіба зразки для перекладних вправ. Хто знає скільки літ треба вчитуватись у чужу мову, щоби відчувати у ній красу літературного твору і переживати його, знає, що німецька книжка не могла бути у Галичині джерелом літературних впливів. Не досить було розуміти її текст; треба було відчувати атмосферу, з якої виходив Ліліенкрон, Гавптман або Ведекінд.

Суспільний землетрус, що вивернув уверх дном неодну царину життя, залишив майже непорушним галицьку літературу. Війна та її наслідки, що забрали нам неодин талант у розквіті сил, не змінили одного факту: ні у Львові ні в іншім місті Галичини не було огнища, довкола якого гуртувалися би письменники, хоча би і ворожих ідеольогій, що відчували би потребу виміни думок, досвіду, вражінь, рукописів. Останки передвоєнних письменників, ще живих, розсіяні нині по широкім світі та вузькій провінції, а ті, що живуть в цьому-же самому місті, кружляють довкола себе, немов би на двох протилежних бігунах. Неважко було би навести хоч кілька признаних імен для прикладу, та нелегко було би не вразити їх характеристикою, в якій стадії опинився їхній талант від такого духового відокремлення.

Хто зна, чи сам термін „галицька література“ не стає вже абстрактним поняттям: мріяних потенціяльних можливостей. А може ще краще — пережитком. Коли брати нинішне її становище, вона стала островом Робінсона, який жде на рятункові човни, обмежений до товариства папуг і кіз. Політичні обставини вирвали з рук нашої літературної інтелігенції єдину книжку, з якої вона могла би вповні користати, завдяки знанню мови та її атмосфери: польську. Та чим сильніше школа буде начиняти українську молодь силоміць польською літературою, тим слабше ця література впливатиме на свобідну її уяву, що природно в перших початках черпає свою силу з протесту та бунту. Зате з цієї літератури залишиться нам найбільше лиховісний, несвідомий вплив, якого часто не можна виполоти роками зі свого мізку: впливи готової фразеольоґії та захололої символіки чужої мови.

Дивне, що наша література, в якій є стільки нагоди казати про революційні ідеї, не звернула досі уваги на вплив, який мають на творчість письменника твори чужі його душі та світогляду, а проте настільки сильні, що розбуджують у ньому протест обурення, а з бунтом потребу протиставити себе їм. При дотеперішній систе-

„Ой не ходи Грицю", „Ой ходила дівчина бережком", „Кину кужіль" (у москалів — „Скіну кожух") і, розуміється, „Гречаники". Пісні були поділені на два потпурі, але не відчувалось в них природнього переходу від одної пісні до другої. З пісні до пісні не переходилось шляхом модуляції, а нову пісню зразу вводилось в тонацію останньої, або переходилось відразу шляхом споріднености тонацій, що, розуміється, не завжди можливо. Характер виконання, як з боку tempo так і тонацій частково відходив від дійсности. Так — „Як до тебе ходити" — пісня, якої навіть титул у формі питання, проспівана в сірому, безнадійному „моль" в найповільнішому темпі. Мабуть тому, що в хорі співали росіяни, німці й українці, дикція не могла бути доброю. Диригент, як видно, до виконання підходив зі зрозумінням діла, але не міг з якихось причин довести до бажаного висліду. Дириґував хором п. Нечипор (росіянин). Публиці хор сподобався. Танок зробив теж відповідне враження.

Важніша річ — уклад програми. Про саму цю програму і її якість важко мати кілька думок. Програма не витримувала ніякої критики! Дивуватись диригентові не можна, він — чужинець, а пісні, співані на академії, він уважає українськими (читай малоросійськими!). Алеж, смію думати, що співаки-українці мусіли б вже знати, що „Гречаники" з „грецької муки", як заспівувалось на концерті, і ін. пісні, про які пораб бодай на деякий час вже призабути, звичайна собі „малоросійщина!" Вони так зіпсовані московськими хорами, особливо за кордоном, що частенько їх і пізнати тяжко. Вони були і тепер є необхідною частиною програми російських концертів, на яких співають і **„малоросійскіе песні"**. „Малоросійство" в пісні є штучне засмічення її чужими, в більшости московськими елементами. Все це проявляється в кожному відруху співання тих пісень, що відбилось і на описаній академії у неприродних для нашої пісні: ритмі, темпі і манірі виконання.

Будучи враженим несподіваною програмою (концерту) виступу українських робітничих „олімпійців" на академії, зі смутком вертали до дому українці. При тій нагоді знову виринула рефлексія: чому нема у Відні постійної співочої організації. Колиб існував у Відні гарний хор — можна би було „випозичити" його й українським соціялістам з мотивів національного престіжу, щоби не соромитися за свої виступи перед чужинцями. **П. Кирик.**

28. VII. 1931. Відень.

—o—

ми нашого шкільного та домашнього виховання це-ж найсильніші спонуки нашого світогляду та найтривкіші зліпища нашої психіки. А проте наша галицька література проходить і проходитиме мимо польської не маючи сил навіть віддзеркалювати її тіні.

Був мент після війни, коли, здавалось, бодай частині інтелігенції заступить німецьку та польську книжку — російська. Тисячі галичан вивчило російську мову підчас війни, а з нею повіяло у наших розмовах ширшими овидами. Хоча би для очищення нашої мови з сотень довголітніх москалізмів, які плекались у Галичині у заздрій нетямущости — знайомість російської мови стала дорогцінною зброєю, що лишилась нам із війни. Та разом з напруженими політичними взаєминами Польщі зі СРСР щезла з нашого овиду російська книжка та радянська українська.

Працюємо так, немов би кожне питання виринало в нас уперше як в єдиним-самодоцільним світі, що не потрібує приглянювати своїх намагань і доверщень з тим, що є поза нами. У літературній і критичній праці повторяємо одну з найбільше неграмотних схем думання, звеличану роками нашої воєнної закордонної політики славну — „орієнтацію на власні сили". Нині, коли наймогутніші народи роблять великі зусилля, щоби піддержати звязки з близькими та далекими сусідами, почуваючи, що такі взаємини є одною з необхідних умовин культурного розвитку народу, ми плекаємо в собі черепашу гордість.

Свята „Рідної Школи".

Кліщівна, пов. Рогатин.

Дня 19-го липня ц. р. відбулося ювилейне свято „Рідної Школи" в селі Кліщівні, рогатинського повіту. Свято започаткував місцевий парох, о. Мих. Постригач, в церкві відповідною проповідю і збіркою на „Рідну Школу". Продовження свята відбулося в домівці читальні „Просвіти", де влаштовано ювилейний концерт. На програму концерту зложилися такі точки: гимн „Рідної Школи", святочна промова, народні пісні й деклямації. Святочну промову виголосив делегат Повіт. Кружка „Р. Ш." п. Микола Водонос. Співав мішаний хор читальні „Просвіти" з Підгороддя під орудою п. Зенона Кінасевича. Піднести слід, що дириґент не жалував труду й вишколив хор так, що може сміливо виступати з ним і на міській сцені. Гарне враження зробило слово до прихильних спігромадян начальника громади п. Івана Гульки. В простих, але щирих словах підніс він вагу „Рідної Школи", взивав жіноцтво, щоби виховувало свої діти на свідомих громадян та зазначив, що кожна українська хата повинна стати рідною школою. Наприкінці забрав слово о. Постригач і горячими словами заохочував нарід до дрібної, але масової жертвенности на „Рідну Школу" та зложив щиру подяку делеґатові і членам хору з Підгороддя та їх енергійному дириґентові. Признання належиться підгородянському хорові, який не жалує труду і спішить від села до села з хоровими продукціями на ювилейні свята „Рідної Школи". Щодо самого села Кліщівни, то слід піднести, що це село мале, положене між лісами в глухім закутку, але може послужити приміром деяким великим підміським громадам, які для народньої справи нічого або майже нічого не роблять. Та вже найбільше може подобатися те, що парох, начальник громади, читальня, кооператива і кружок „Р. Ш." йдуть рука в руку і в єдности працюють для піднесення громади. І ту єдність села Кліщівни можна поставити приміром для тих громад, де роздор і міжпартійні усобиці нівечать усі змагання до праці й поступу. Дохід із свята в сумі 24 зол. передав начальник громади на „Рідну Школу".

—o—

Образлива „Хвиля".

Львівська „Хвиля" страшенне обурилась і образилася, що „Діло" зважилося видрукувати уваги одного українського туриста про жидівських прогульковців, які засмічують гуцульські гори та поводяться всупереч примітивним правилам туристики. Такі уваги „Хвиля" чомусьто вважає „антижидівською екстратурою", при чому — це вже зовсім незрозуміло! — ґенералізує такі псевдо — „екстратури" на кожний вакаційний час: ніби хтось спеціяльно використовує відпустки „керманичів ґазети" для антисемітських виступів. Для більшої авторитетности цього закиду — „Хвиля" вказує на вчорашній веселий фейлетон п. н. „Ойс шмедрес", при чому, сильно схвильовано, зовсім уже лається.

Весь той гнів і ціла образа зовсім не на місці. Ніяких „антисемітських екстратур" „Діло" не робило й не робить ані зимою ані літом, але не можемо триматися засади, що до всього, що жидівське, треба ставитись зі сліпою адорацією, яка навіть не дозволяє критикувати поведінки жидівських пластунів (шомрів) підчас гірських прогульок. Цікаве теж відношення до всіх, хто дозволить собі зробити якийсь жидівський дотеп. Жид Хенкін пародіював і то інколи цілком грубо. — українські пісні й ніхто з цього приводу ані „Хвилі" не лаяв, ані на всіх жидів не ремствував, ані самого Хенкіна не зараховував до українофобів. Усі польські кабаретові театри, всі ті „Кві про Кво", „Морскє Ока" і т. д. переповнені жидами, які три четвертини репертуару спирають на карикатуризуванні жидівських типів, кепкують собі зі жидівських звичаїв і мови, і взагалі жиди є там предметом вічних і постійних жартів. І це все в порядку. Але коли „Діло" видрукує невинну, позбавлену усяких образливих національних тенденцій гумореску — зараз є крик, що це і „протижидівська екстратура", і союз з польськими ендеками і мало-що не наклинування до жидівських погромів!

Чутливість і вразливість пп. редакторів „Хвилі" повинна мати теж свої межі, на сторожі яких повинна стояти бодай мінімальна обєктивність.

—o—

Дайте моральну й матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку!

Замахи на румунських залізницях.

Намірений замах на двірський поїзд із Синаї, що віз весільних гостей з приводу вінчання княжни Ілляни, викликав у Румунії велике враження. Сиґуранца розвела широке слідство й арештувала понад 100 осіб. Слідство виявило, що динаміт поклали спеціялісти і що могла наступити одна з найбільших катастроф, якби не були усунули завчасу динаміт. Кажуть, що до виконання замаху прийшли терористи з Москви.

Влада викрила ще й інші намірені замахи і в цім напрямі ведеться слідство. На стації Букарешт—Марфурі, де заладовується багато товару, експльодувала більша скількість динаміту. Частина товарів займалася. Між робітниками повстала паніка й вони повтікали на всі вітри. Лише випадково не було людських жертв. Сиґуранца приарештувала таки зараз на стації кількох підозрілих.

Дальше сконфіскувала сиґуранца велику скількість маніфестів, що були призначені для роздачі між залізничих робітників. Маніфести заохочували до революції 1. серпня.

Недалеко Яс-Чура найшли на залізничім шляху динаміт. Товаровий поїзд, що наїхав на динаміт, мусів застановитися. Льокомотива поїзду ушкоджена. На шляху 200 метрів шини повиривані. Тепер напрявляють дорогу. Недалеко Романківців найшли на шинах сліди динаміту. Пять ваґонів вискочило з шин.

На основі цих стверджень наказала ґенеральна дирекція залізниць контролю поїздів при відїзді з кожної стації. Також будуть переводити щоденно контролю товарових маґазинів.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД НА ПОШТОВИЙ АМБУЛЯНС.

З Перемишля повідомляють, що в пятницю 31. липня ц. р. сімох невідомих бандитів напало на поштовий амбулянс, який їхав з Перемишля до Бірчі та віз зі собою 18.000 зол. Напасники вибігли з ліса, недалеко від місточка Бірчі і влучними стрілами вбили постерункового Яна Гібчинського, який конвоював поштовий амбулянс та поранили візника Яна Секелу. Але надїзджаюче авто з Бірчі і рішуча постава візника сполошили бандитів, які забрали лише вартостеві пересилки, а мішочка з грішми не встигли забрати. На місце нападу виїхали негайно з Перемишля староста Міхаловський, повітовий комендант поліції Моріц, начальник слідчого уряду Оленкевич і директор пошти Сальц. Доходження виявили, що напад мав грабункове підложе. Негайно заряджено обляву за напасниками на терені перемиського і добромильського повітів. Стверджено, що поштовий амбулянс віз зі собою 40.000 зол., але по дорозі залишив понад 20.000 зол. в Красічині. Раненого візника перевезено до шпиталя в Перемишлі.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД НА ЛИСТОНОША.

В пятницю 31. липня ц. р. напало двох бандитів на листоноша з поштової аґенції в Пишниці, в хвилині переправи через Сян, як цей вертав з пошти з Ніска. Один з напасників був замаскований і цей вирвав листоношеві поштову торбу, в якій було 4.500 зол. і грошевий лист на 50 франків та інші вартостеві пересилки. Доходження виявили, що напад мав теж грабунковий характер.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД НА БАНК У БОРИСЛАВІ.

В пятницю 31. липня ц. р. напало трьох бандитів в білий день, бо біля 2. год. пополудні, на „Банк Людови" в Бориславі, який міститься в поштовім будинку на Волянці. Бандити стероризували урядовця банку Гершдерфера і возьного Бляйберга та зрабували готівкою 755 зол. і векслі на суму понад 20.000 зол. Бандитів дотепер не вдалося зловити.

КОМУНІСТИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В СТАНИСЛАВОВІ.

В четвер 30. липня ц. р. вечором біля 30 комуністів уладили демонстрації недалеко кошарів 6. полку вулани та поводилися супроти них визиваюче, вигукуючи протидержавні оклики. Вулани розігнали демонстрантів, які віддали до них два револьверові стріли і кількох демонстрантів побили а 12 придержали та віддали поліції.

МИКОЛА ГАНКЕВИЧ,

визначний соціялістичний теоретик і письменник, основатель Української Соціял-Демократичної Партії, в часі війни член Президії Загальної Української Ради — помер дня 31-го, липня ц. р. в Санаторії в Шклі. Похорон відбудеться у Львові. — Ширшу згадку про Покійного подамо в чергових числах.

Мусоліні про б льшовизм.

Паризький тижневик „"Les Annales" приніс статтю Мусолінія про більшовицьку небезпеку. На думку фашистівського вожда Европа захитана у своїх основах і загрожена поважною небезпекою. Агітація і загальна нужда є найкращим ґрунтом для розвитку більшовицьких бацилів. Вислу ті бацилі перейдуть Вислу, опісля Рен, загрозять Европі й цілому світові. Годі тепер гаятись; слід негайно взятися до лічення засобами, які будуть безуспішні, коли пацієнт лежатиме в могилі. В справі тих ліків Мусоліні каже: Предложення Гувера відкрило дорогу. Якщо воно буде переведене в життя, то природні політичні середники, які слід прикоровити, запевнять світові мир на 10 літ. Радянщина своєю пятилїткою випередила Европу. Світ осягне такий самий успіх, якщо запевнить на 10 літ мир. Тому конференція задля розброєння, яку скликано до Женеви на 2. лютого 1932 р. має першорядне значіння. В гру входить не тільки Союз Народів, але доля всього людства. Свою статтю Мусоліні кінчить словами, що 1932 рік рішатиме про нашу дальшу долю, добру або лиху. Стоїмо перед дилемою: або відродження або загибелі нашої цивілізації.

—o—

НОВИНКИ

— Т-во У. С. Л. П. „Основа" у Львові уладжує в часі від 7. VIII. — 15. IX 1931 р. **заповідженний підготовчий курс до вступних іспитів на львівську Політехніку** зі слідуючих предметів: математика, начеркова ґеометрія, фізика, хемія і рисунки для всіх виділів. Оплата з гори, по 15 зол від предмету. Зголошені курсанти являться **дня 6. VIII. 1931 р. в 1. год. в полудне в домівці Т-ва „Основа"** (Академічний Дім), вул. Супінського ч. 21. (Доїзд трамваєм з головного двірця ч. 11 або 15). Додаткові зголошення приймається виїмково по день початку курсу (поштою або особисто в урядових годинах щодня від 1—2 год. в полудне). Курсанти можуть замешкати в Академічному Домі за оплатою 10 зол. місячно. Постіль (без сінника) привезти зі собою.
123 2—2

— **Редакційні вісти.** З днем 1. серпня повернув з відпустки і перейняв провід редакції „Діла" гол. ред. Василь Мудрий. На одномісячну відпустку виїхали члени редакції І. Кедрин і д-р І. Німчук. Вони просять не надсилати на їх імена ніяких редакційних матеріялів, лише адресувати їх на руки головного редактора або просто для Редакції.

— **Вистава образів**, відкрита на площі Східних Торгів у Львові заходом Т-ва прихильників мистецтва, користується великою фреквенцією. Побіч експонатів інституту пропаґанди штуки, що гуртує біля себе визначних мистців, графіки, тканин і кераміки, дає збірну виставу Іваевського, Ґеца і Бировича, а також фотографіки. Вистава буде закрита 2. серпня ц. р.

— **Проти надмірних податків.** На загальних зборах союзу кінотеатрів львівського воєвідства ухвалено протест проти надмірного податкового обтяження кінових підприємств у Львові. Коли в інших воєвідських містах обнижено цей податок на літні місяці майже на третину, то львівський маґістрат обнизив тільки на 10 проц. і то не для всіх.

— **Більшовицькі післанці в Румунії.** У звязку з атентатами на залізниці та заміреними комуністичними заворушеннями арештувала сиґуранца 600 осіб. В Хотині арештовано тих, що хотіли виконати замах у Романківцях. У Білцях арештували 4-ох більшовицьких післанців. При них найшли 250 друкованих маніфестів, звернених проти уряду та короля. В Четате Альба арештували двох москалів. Влада зарядила охорону маґазинів з вибуховими матеріялами. Рівнож будуть стерегти залізничі шляхи, щоби не допустити до замахів на залізницю.

— **Хоче писати про пятилітку.** Бувший міністр скарбу Матушевський виїхав на кілька тижнів до Радянщини. Хоче звідати важніші осередки радянського промислу, щоби написати опісля книжку про пятилітку.

— **Проти впертих гостей.** Новий протиалькогольний закон передбачує ріжні кари на гостей і ресттавраторів, що держать льокаль отвореним поза дозволені години.

— **Син завинив, батько повісився.** В селі Глупчицях на німецькому Шлеську відобрав собі життя місцевий селянин серед незвичайних обставин. Його 12-літній син кинув каменем до переїзджаючого самоходу і збив шибу. Відломки скла скалічили шофера в око, наслідком чого він осліп. Шофер заскаржив батька збиточного хлопця за відшкодування і суд признав йому досмертну ренту по 200 марок місячно. Рівночасно позволив шоферові заінтабулюватися на маєтку селянина на суму 30 тисяч марок. Цей засуд селянин взяв собі так до серця, що верувшись зі суду, повісився в стодолі.

— **Перелетіли океан.** В Царгороді осіли 30. ц. м. два американські летуни, Бірдман і Полляндо, що прилетіли щасливо без пересідання з Ню-Йорку. В часі 2.948 мінут перелетіли 4.984 англ. миль. Летуни, витані масою народу, передали турецькому губернаторові в Царгороді листи американського президента Гувера до президента Туреччини, Кемаля Паші.

— **Загадочні самогубства.** У Вербівцях, пов. Городенка, застрілив хтось з кріса Василя Цюру родом з Ланчина, пов. Надвірна, що перебував там на рільних роботах. Поліція робить доходження, щоби вияснити справу. — В Рожневі, пов. Товмач, хтось закрався до хати господаря Григоровича і вбив колом його 8-літнього сина Івана.

— **Цікаві подробиці з весілля** на королівському дворі в Румунії подають румунські ґазети. З приводу весілля зужито 1.000 штук дробу, 8 телят, 15.000 яєць, 2.000 кґ. муки, 800 кґ. ярин, 500 кґ. цукру, 350 кґ. риб і 10.000 цигар і папіросок найкращого сорту. Уладжено банкети, в яких взяло участь поверх 600 осіб. В день перед вінчанням стався дивний епізод, що викликав зденервування на королівському замку в Синаї. Наслідник престола, воєвода Михайло, що бавився з донечкою приватного королівського секретаря Думітреску, пропав десь зі своєю товаришкою. Показалось, що діти заблукалися в лісі і щойно після кількох годин їх віднайшли.

— **Вихор** лютував в шавельському повіті на Литві і поломав понад 100.000 дерев. Шкоди виносять понад 700.000 літів.

— **Засуджений міністр.** Бувшого державного секретаря для внутр. справ у Зед. Державах Півн. Америки, Альберта Фаля, засуджено на два роки вязниці за те, що взяв хабаря 100.000 долярів при продажі нафтових теренів, які належали до уряду. Фаля, який має 70 літ, перевезли автом до вязниці в Санта Фе.

— **Величезні зловживання** в бюрі „Орбіс" у Лодзі викрила поліція у звязку з виявленням афери фальшовання на великі розміри залізничих білетів. Прокуратор Мандецький приказав арештувати директора лодзького відділу бюра „Орбіс" Шмерера і кількох осіб, замішаних у цю аферу. Бюро „Орбіс" запечатано. Афера фальшовання залізничих білетів у Лодзі це одна з найбільших афер у Польщі і заточує щораз ширші круги. Тому до Лодзі приїхала спеціяльна комісія міністеріяльна з Варшави та веде доходження в цій справі. Арештований директор Шмерер, зять б. президента ради міста Львова, мав спільника Мровеца, якого теж арештовано.

— **Смерть Авґуста Фореля.** В Іворні, у Швайцарії помер у віці 83 літ відомий вчений, психіятр і письменник на проблеми соціяльної етики, Авґуст Форель. Його твори перекладено на всі культурні мови і користувались загальним признанням. Найбільше відома двотомова книжка про сексуальні справи. В останніх роках Форель студіював життя муравлів і написав 5-томову працю п. з. „Світ муравлів". В його збірці находилося поверх 6.000 родів муравлів. На бажання покійного його тіло спалено в крематорії.

—o—

Не забувайте про тих, що в боротьбі за кращу долю Народу стали інвалідами. Жертвуйте в хосен українських інвалідів!

Дописи.

ВОСКРЕСІНЦІ, ПОВ. РОГАТИН. *(„Свято матері").* Дня 26. липня ц. р. відбулося в селі Воскресінцях, рогатинського повіту, „Свято матері". В програму свята увійшли: реферат про значіння і ролю матері, народні пісні й деклямації. Реферат виголосила місцева громадянка Марія Ґнип. Співав хор із Васючина під орудою о. Сайкевича. Деклямації виголосили Катруся Мовчанівна, Анна Дронь і ще деякі діти. Теплими словами до зібраного жіноцтва промовила ще жінка священика з Новоселиці. Загалом свято робило дуже корисне враження і перейшло з повним успіхом. Честь і дяка ініціяторам свята і тим, що не жалували труду для підготування святочної програми. На своєму святі не забуло жіноцтво і про „Рідну Школу". З добровільних датків зложило квоту 10 зол., яку передав до каси Пов. Кружка „Р. Школи" в Рогатині голова читальні, п. Гнат Осташ. Примір, гідний наслідування!

РАВА РУСЬКА. **(35-літній ювилей філії „Просвіти").** В неділю, 28. червня ц. р. святкувала Равщина 35-ліття істнування філії „Просвіти" в Раві Руській. Основано її у 1895 р. заходами о. Іванові Кипріянові, тодішньому парохові в Немирові, бл. п. о. Василеві Плешкевичові, пароховi у Верхраті, бл. п. о. Е. Гриневецькому та іншим громадянам тутешнього повіту. Перед основанням філії була в Равщині читальня „Просвіти" в Немирові, основана 1889 р. та у Верхраті, основана 1894 р. Щойно після основання філії „Просвіти" в Раві Руській просвітянські кличі з великими труднощами промощували собі шлях до найтемніших закутків повіту. Вправді не по всіх селах є в цьому році читальні „Просвіти", бо в кількох місцевостях влада їх розвязала, то все таки слід зазначити, що освітня праця ведеться майже в кожній місцевості, бо „Просвіта" виховала одиниці, які освітню працю ведуть в іншому товаристві. Що освітня робота ведеться в кожній місцевості, доказує хочби те, що на свято прибули учасники з усіх місцевостей повіту. Свято зачалося торжественною Службою Божою і Панахидою за померших членів Т-ва, яку відправив о. Дороцький в асисті духовенства та проповідь, яку виголосив о. Заяць. Підчас богослуження співав місцевий хор на переміну з орхестрою читальні з Немирова. Опісля в салі Народнього Дому відбулася академія з концертом. Саля Нар. Дому була так заповнена, що більша частина учасників мусіла стояти на площі перед салею. Академію розпочала орхестра під проводом проф. Кипріяна з Немирова відіграням просвітянського гимну. З черги голова Головного Виділу проф. М. Галущинський зі Львова виголосив святочну промову, присвячену ювилеєві філії, яка своїм змістом і виголошенням зробила на присутних помітне враження. Опісля привитав довшою промовою голова філії „Просвіти" в Сокалі д-р Чайківський від усіх культурно-освітних установ Сокальщини, а від УНДО пос. Кохан. Від угнівських установ витав п. Бас, від камінецьких п. Демчина, від вербицьких п. Наврот. Після устних привітів відчитано письменні привіти, що наспіли на свято, а саме від філії „Просвіти" в Тернополі, від філії в Жовкві, від п. Скоморівського іменем членів основателів равської філії та від багатьох читалень, кооператив і інших українських установ. Концерт пройшов з великим успіхом. Хорові точки відспівав добре вишколений хор чит. „Просвіти" під проводом студента М. Мастика-

ша з Потелича і хор читальні під проводом Стадницького з Камінки Боброїдів. Музичні продукції відограла орхестра читальні „Просвіти" з Немирова, фортепянове сольо п. Марус я Дублянинцева з Рави Руської. Деклямувався „Каменярів" член читальні п. Демчина з Камінки Боброїдів і діточий привіт 5-літній хлопець Чиж з Рави Руської. Свято закінчено національним гимном. Цей перший ювилей, який святкувала філія, підніс учасників на дусі і скріпив їх сили до дальшої праці на освітному полі.

Учасник.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. VII. 1931 р. масло експортове і десерове пріма 3·50 зол., літра молока 22—24 сот., літра сметани 1·20 зол., копа яєць 4·00 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 1. серпня, година 7·15 і 9·15 вечором, „Гуляло двох Михайлів", ревія театру „Веселий Вечір".

Неділя, 2. серпня, година 7·15 і 9·15 вечором, „Гуляло двох Михайлів", ревія театру „Веселий Вечір".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукові фільми: „Пісня пустині" та „Скарби Поморя".

КАСІНО: Звукова фільма: „Засуджений зі Стамбулу". (Бетті Амман).

КОЛЬОСЕЙ: „Трьох приятелів" та „Весільний марш".

ЛЕВ: Звукова комедія: „Пайта фірми Кон" та додатки.

МАРУСЕНЬКА: Звукові фільми: „Поворот" та „Мовчазний ворог".

ОАЗА: Звукова фільма: „По заході сонця".

ПАЛЯС: Звукова фільма „Рай для жінок" (Діта Парльо).

ПАН: Звукові фільми „Помилка батька" (Ґрета Ґарбо) та „Дика орхідея".

ПАСАЖ: „Люди і бестії" та звукові додатки.

ХИМЕРА: Звукова комедія: „Панна шофером" та додатки.

СТИЛЕВЕ: З приводу реконструкції кіно нечинне.

УТІХА: „У державі зеленого смока" (Л. Чаней та „Вибух у порохівні".

Програма радіо.

Субота, 1. серпня 1931.

Липськ (259,3) 19·15 Концерт мандолістів. **Моравська Острава** (263,4) 12·30 Концерт радіоорхестри. **Братислява** (278,8) 14·30 Конц. радіоорх. **Бреслян** (325) 18·25 Вимінні взаємини між селом і містом Діяльог. 20·30 Про село, гори, море і любов, гутірка. **Гамбург** (372,2) 24·00 Танкова музика з „Роте Міле". **Рим** (441,2) 17·30 Концерт солістів. 21·00 „Баядера", оперетка Кальмана. **Лянгенберг** (472,4) 20·00 Веселий вечір. 23·30—1·00 Мистці джезу. **Відень** (516,4) 11·30 Легкий концерт капелі Махек. 19·40 Оперові арії. **Рига** (524,5) 19·03 Симфонічний концерт. **Мінхен** (532,9) 19·05 „Зачарований флет", опера Моцарта. **Будапешт** (550,5) 12·05 Орхестр. концерт. 20·15 Спів, рецитації і хор. Опісля циганська музика. **Харків** (937,5) 19·00 Відчит. 20·00 Концерт.

Неділя, 2. серпня 1931.

Кенігсберг (217,1) 12·00—14·00 Концерт радіоорхестри. 19·00 „Валькіріє", опера Вагнера. **Липськ** (259,3) 9—10·00 Богослуження. 15·00 „Еспанський співаник", сопран. **Братислява** (278,8) 22·15. Циганська музика. **Бреслян** (325) 15·00 Балалайкова орхестра. **Букарешт** (394,2) 11·45 Релігійний хор. 18·00 Легка румунська музика. **Берлін** (419) 17·00 „Валькіріє", опера Вагнера. 20·50 Концерт радіоорхестри. **Стокгольм** (435,4) 19·45 Концерт радіоорхестри. **Прага** (486,2) 19·00 Гітарове тріо і ксильофон. 21·00 Концерт радіоорх. **Міляно** (500,8) 20,45 Популярний концерт. **Відень** (516,4) 11·05. Симфонічний концерт. 17·50 Фортепяновий квінтет. **Рига** (524,5) 16·45—19·15 Концерт хорів з Лібави при участи 3.000 співаків. 19·17 Вечір Шумана. **Будапешт** (550,5) 20·15 Циганська орхестра Фаркаша. **Харків** (937,5) 20·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 1. серпня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Варшавський час. 12·10 Концерт з грамоф. плит. 13·10, 14·50 Комунікати з Варш. 15·10 Музика з грам. плит. 15·25 Відчит. 15·45 Військові відомости для всіх. 16·00 Програма для дітей. 16·30 Концерт, арії та пісні. 16·50 Відчит. 17·10 Авдиція і концерт для хорих. 17·35 „Вакації воольога", відчит. 18·00 Богослуження з Острої Брами. 19·00 Всячина. 19·20 Господарський огляд. 19·40 Музика з грам. плит. 19·55 — 20·10 Комунікати з Варшави. 20·15 Легка музика варшавської фільгармонії. 22·00 Комунікати. 22·30 Шопенівський концерт. 23·40—24·00 Легка і танкова музика.

Неділя, 2. серпня 1931.

Львів (380,7) 10·00 Богослуження з львівської катедри лат. обр. 11·58 Варшавський час. 12·10 Музика з Варшави. 13·10 Комунікати. 13·20 Народні пісні. 13·40 Фелетон з Варшави. 14·00 Музика на питрі. 14·10 Відчит з Варшави. 14·25 Пісеньки. 14·35 Відчит з Варшави. 14·50 Музика на питрі. 15·00 Рільничий відчит. 15·20 Народні пісні. 15·30 Рільничий відчит з Варшави. 15·50 Пісеньки. 16·00 Відчит з Варшави. 16·20 Дуети і музика на питрі. 16·40 Програма для дітей. 17·10 Чверть години бухгальтера. 17·30 Музика з грам. плит. 17·35 Комунікат з Вар. 17·40 Концерт з Варшави. 19·00 Всячина. 19·20 Комунікати. 20·00 Відчит з Варшави. 20·15 Концерт. 22·00 Фелетон і конц. з Варшави. 22·25 Львівський спортовий комунікат. 22·30—24·00 Спів, речиталь і музика з Варшави.

ЧЕРЧЕ в липні.

Весь липень у Черчі — погода; всього двічі падав короткий дощ. Фреквенція гостей зростає з кожним днем. Помітний приріст лікуванців з подальших сторін — з корінної Польщі, а навіть з заграниці. Не зважаючи на головний сезон, ціни в Черчі не змінилися. Удержання в першорядних пансіонах 5—6 зол., а в новім пансіонаті „Ліберівка" лише 3 зол. денно, та ще й з безплатним користуванням овочами з саду власника. Цей американський рекорд щодо дешевости „Ліберівки" може бути справжньою сензацією в порівнанні цін на літнищах. Також і ціни купелів у Черчі наполовину дешевші, як в інших живцях, при чому управа не щадить знижок для тих, що їх не стати на повну оплату.

Дня 22. ц. м. посвячено нове джерело „Льоня", яке красується прегарним кіоском з бароковою вежочкою. Джерело має цілющу лікувальну міць на всякі ниркові та жовчеві недуги, а також на недуги міхура і злої переміни матерій.

Нововідкрита пляжа з мінеральними купелями стягає багато гостей, головно молоді. Управа живця завела інновацію в головнім сезоні: концерти музики на джерелах, при яких від год. 6.—8. веч. відбувається „корзо" та зустрічі лікуванців. На початок серпня пляновані всякі цікаві імпрези, між іншим декілька концертів.

Низку відчитів, які започаткували о. декан Логінський споминами з поїздки до Люрду, дир. Л. Лепкий рефератом „Про минуле і майбутнє Черча" та о. Левицький з Відня: „Про побут на Вел. Україні" продовжать відчити лікаря д-ра Дмитрова „Про модерне подружа".

Подаємо список гостей, що приїхали в липні до Черча: д-р Теофіль Окуневський — Городенка, д-р Лесь Кульчицький — Львів, Александра Штобалюк — Вибудів, Ірена Бурачинська — Львів, о. Іван Гавалка — Хмільна, Марія Керницька — Львів, Александра Крицька — Станиславів, Анна й Володимир Щеборук — Луцьк, Ігнатія Шурма — Заліщики, Софія Познанська — Вишнівчик, Михайло Шлеян — Пятничани, Софія Валевська — Рогатин, Наталія Синстун — Нестониці, Мозес Шмер — Золочів, Осип Атаманюк — Кінчаки, Петро Буда — Бережани, Петро Пасіка — Львів, Ольга Держко — Синевідсько Вижне, Микола Мушинський — Ходорів, Ольга Пасацька — Стрий, Варвара Жук — Павлова, Василь Охницький — Гаушівка, Олена Зінкова — Котів, Катерина Губар — Болшівці, Михайло Клементовський — Затурин, Ольга Городиська — Киданів, Яніка Гавалко — Станиславів, д-р Кость Левицький, Ольга Левицька, д-р Ірена Левицька — Львів, Генрика Болюхова — Кутківці, Марія Венцковська—Люблинь, проф. Микола Ластовецький — Львів, Марія Ластовецька — Львів Михайло Головатий — Онишківці, Марія Павлюк — Кути, Олена Гнатюкова — Львів, Ірена Бабій — Юстинівка, Пелагія Боднар — Львів, д-р Ігор Федів — Львів, Наталія Федів — Львів, Ольга Соханова — Ходорів, Семен Тарновський — Сокаль, Іван Криловський — Львів, Марія Криловська — Львів, Олена Підгорецька — Львів, Стефанія Ґрабовська — Бучач, Роза Ґодфрід — Ходорів, Паранька Гелей — Рогатин, Іван Кебайло — Стрілиська, Агафа Мацьків — Стрілиська, Юлія Чума — Львів, Геня Арт — Перемишляни, Марія Григорців — Коломия, Островський Осип — Рогатин, Олена Завадович — Ремезівці, Михайлина Кушнір — Станиславів, Марія і Ольга Свірська — Львів, Казимир Нементовський — Познань, Стефан Білецький — Варшава, Анна Щеборук — Луцьк, Володимир Щеборук — Луцьк, інж. О. Черник — Львів, Петро Собків — Радехів, Кальман Фавст — Рогатин, Михайло Мельничук — Дуліби, Дарія Витанович — Львів, Марія Аристова — Львів, Круцько Іван — Цішанів, Нада Огоновська — Станиславів, Михайло Мош — Городилів, Антоніна Мерещовська — Бережани, Евгенія Дякова — Кропивник, Марія Хоптакова — Рогатин, Григорій Якимів — Пуків, Олена Літак — Станиславів, Юліян Глушівський — Львів, лікар вет. Франц Ковальський — Станиславів, Марія Ґілевич — Коломия, Михайло Дулька — Пятничани, Ірена Данівна — Бучач, Олена Данів — Бучач, Анна Лесняк — Стрий, посол. Ст. Яворський — Підгайці, Стефанія Лесняк — Стрий, Марія Левицька — Лисятичі, Іван Михайлів — Товмачик, Юстина Шидловська — Тернопіль, Марія Майковська — Тернопіль, Зейліґ Мільх — Підгайці, Роза Мільх — Підгайці, Марія Моровівна — Волощина, о. Осип Логинський — Струтин Ниж., Александер Левицький—Виноград Лісний, Теодор Пявка — Львів, дир. Ярослав Кисілевський — Львів, Вейнберґ — Рогатин, Ольга Саханова — Ходорів, Роман Левицький — Сиитин, Вейнтравб Берта — Рогатин, Евдокія Делеюківна — Коломия, Теофіль Кордуба — Ходорів, Стефанія Кордуба — Ходорів, Анна Маґасова — Бурштин, Фройна Екгайс Бурштин, Беманин Фельдбой — Бурштин, Ольга Островська — Тисьмениця, Володимир Островський — Тисьмениця, Марія Турковська — Честники, Василь Залорожний — Щепанів, Доміцеля Кшечковська — Варшава, Василь Ромовський — Ґданськ, о. кан. С. Стек, Казимира Камінська — Краків, Адам Соколовський — Торунь, Ізаак Вейс — Вільно, Гіза Антман — Львів, д-р Терлецький — Печеніжин, Стефанія Билінева — Соколівка, Гелевич Іван — Коломия, Александер Мокловичч — Жабе, Анна Борбер — Львів, Марія Ганкевич — Коломия, Александер Яримович — Львів, Микита Дубовець — Стрий, Ярослава Медицька — Бурканів, суддя Іван Бартків — Перемишляни, Матвій Якимович — Острога, Василь Білюк — Юськовичі, Варвара Якимчукова — Тернопіль, Кальман Файст — Рогатин, Роман Сушко — Львів, Ігнатій Ґерстель — Відень, о. Володимир Левицький — Відень, Володислав Капут — Холачків, Наталія Городиловська — Зборів, д-р Роман Кузьмич — Бучач, проф. Михайло Керницький — Дрогобич, Фільомена Керницька — Дрогобич, д-р Володимир Чировський — Борщів, нотар Михайло Тотух — Турка, Розалія Крохмаль — Болшівці, Болеслав Вискочіль — Бережани, Гринько Саранчук — Конюхи, Марія Кобринська — Дрогобич, Міна Альтерова — Рогатин, Ольга Ільницька — Львів, Сара Розенман — Рогатин, Стефан Дулька — Соколівка, Анна Шуплатова — Лісько, о. Юліян Шуплат — Лісько, Ольга Коренець — Львів, Ольга Венґльовська — Бертешів, Андрій Петренко — Львів, Ольга Стрийська — Гостів, Марія Савчин — Задвіре, Марія Грянюк — Тисьмениця, Тишкевич Юлія — Мости Вел., Катерина Іванів — Бурштин, Наталія Горська — Рибники, Софія Заяць — Львів, Ядвига Бачова — Рогатин, Штокгамер Мехель — Рогатин, о. Федоришин Евген — Воробіївка, д-р Осип Бурачинський — Хойніце на Поморю, о. Олекса Волянський — Соколівка, Марія Волянська — Соколівка, Оксана Бірецька — Городок, Володимир Флисак — Тернопіль, Лобонців Павлина — Нове Село, Людвик Кранц — Варшава, Адольф Берґер — Катовиці, Володимир Закшевський — Краків, Олена Кулачковська — Відень.

Присилайте передплату!